

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI
KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :

Egész évre	-----	44 L.
Fél évre	-----	22 L.
Negyed évre	-----	11 L.
Egy szám ára	-----	1 L.

Fellegős szerkesztő :

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő :

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Str. Regina Maria (v. Deák F.-h.) 35. sz.

Gárdonyi Géza halála'

Petőfi emlékét ünneplő hangulatunkba gyászosan kondult bele a szomorú hír: meghalt napjaink legnagyobb magyar írója, Gárdonyi Géza. Egy szép magyar lélek szállt vele sirba. Amilyen ő volt: minden emberöltőben csak egy születik.

Hatvanadikévének küszöbén távozott el körünk-ből, szellemi erejének termékeny frissességében.

Pedig még sokat vártunk tőle, sok szép gyönyörűséget. Ránk nézve az is nagy megnyugvás volt, hogy magunk között tudtuk őt. Volt kire, bizalommal tekintünk s kiből el-el lanyhuló magyar öntudatunk időnként erőt mérítsen.

Életében nem voltak nagy szakadékok, mozgalmak, fordulatok. Egyszerű, jólelkű, melegszívű ember volt. Ezzel hódította meg

szívünket s ennek az erejével küzdötte fel magát az ismeretlenségéből a legtöbbre becsült magyar íróvá. Előbb azonban neki is meg kellett járnia az élet küzdelmes útját. Sok idő kellett, mint a kövek alatt nőtt fünek, míg ki tudott bujni a levegőre. Sokat kellett hányódnia, süllyedeznie, ideoda terelődnie a folytonos ködben míg az egyszerű falusi tanítóból, majd az ismeretlen újságiróból az a Gárdonyi Géza lett, kit egy nemzet gyászos részvéte kíséri utolsó útjára.

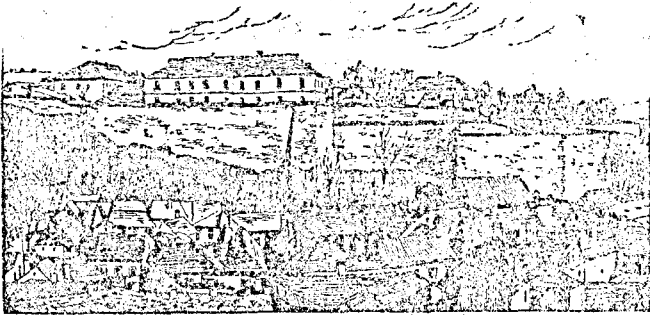
Bölcsője, mint annyi más nagy emberé, nem ringott fényes palotában. Édesapja egyszerű géplakatos volt, ki a szabadságharc idején a halálfejes légióban küzdött. Mivel egész vagyonát egy fegyvergyár felállításaiba fektette, nemcsak elszegényedett, hanem

GÁRDONYI GÉZA

bujdosnia is kellett s haditörvényszék előtt is állott. Ezekről a dolgokról sokat beszélt gyermekeinek. Így vert gyökeret Gárdonyi Géza szívébe a soha ki nem alvó erős magyar nemzeti érzés.

A fejérmegyei Agárd pusztán született s gyermek éveit a falusi élet üde friss levegőjében töltötte. Iskoláit Sárospatakon és Egerben járta.

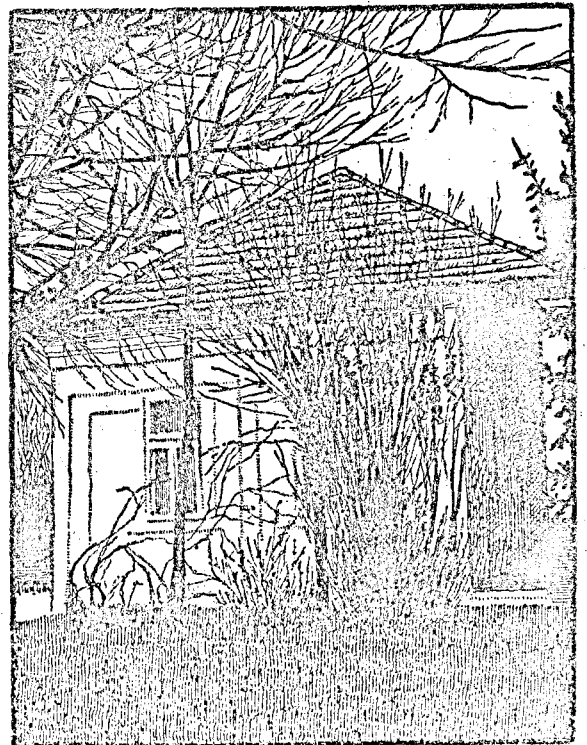
EGER-VÁRA A MÉCSET-TORNYÁBÓL NÉZVE KÉPZELT

Szegénysége miatt csak nagynehezen tudta elvégezni. Falusi tanító lett belőle, nevelője a népnek s megértő vizsgálója az egyszerű szíveknek. Majd a városba tévelyedett s újságírással kereste kenyerét. Keserves kenyér volt ez, fanyar az ize. Sehogysem tudott beletörődni a zürzavaros, tülekedő városi életbe. Ott is hagyta, mihelyt szert tehetett a megélhetését biztosító független nyugalomra s visszavonult Egerbe. Hogy miért éppen Egerre esett a választása, ahová semmi sem köthetett, azt ő maga egyszer úgy beszélte el, hogy egri diák korában sokat koplalt s akkor fölöttébb magában, hogyha egyszer jómódba segíti az Isten, ellátogat Egerbe, hogy kedvére jóllakhassék ott, hol annyit éhezett. A sors azonban úgy akarta, hogy egy negyed századot töltsön e kedves helyen s ott fogyassza el azt a rakás kenyeret, melyet számára az Ur e világi életre kijelölt. És most, hogy az örökkévalóságba eltávozott, az egri várba helyeztek örök nyugalomra, még inkább megszentelve és halhatatlanná téve azt a helyet, ahol valamikor hősiességünkben annyi piros magyar vér patakzott.

Gárdonyi Géza négy évtizedig forgatta a tollat s negyven év alatt majdnem ugyanannyi kötet könyvvel gazdagította magyar szépirodalmunkat. Gyönyörűbbnél gyönyörűbb történetekben mutogatta be a magyar élet és a magyar lélek szépségeit s megtanított bennünket a magunk megbecsülésére, a magunk megismerésére és megszeretésére. Pedig nem tett mást, csak ékesre csiszolt drága magyar szavakban elbeszélte, amit az ő éles szeme megfigyelt s

a lélek titkos redőibe is beférkőző tekintete felfedezett. A falu, a magyar falu volt, amit egész életében kedvetlenül figyelt; a lélek. a magyar lélek volt, amit szorgos készséggel fűrkészett. Életének javarészét a faluban töltötte, nemesen szerető szíve a nép megbecsülésére ébredt. Írásaiban kitárta előttünk népünk lelkét, bensőséges szeretettel rajzolgatta a magyar falu egész társadalmát, életmódját, gondolkodását s közben olyan pompás szép magyar alakokat mintázott, hogy szinte megelevenedve lépnek ki a holt betűsorokból.

Ugy látta, hogy a szántóvető munkájában van valami, ami hasonlít az imádsághoz. Amikor két fehér ökre lassu ballagással vonja a sötétbarna földön az ekét s a barázdák úgy követik egymást, mint papiroson a sorok: az élet írása ez. Ilyenkor a természet könyvének egy lapjára azt írja a dolgozó ember: *Adja meg a mi kenyerünket...* És az Ur olvassa ezt a magasból. Könyveiben ritka éleslátással és isteni ajándékokra valló nagy művészettel varázsolta elénk a falu és a szabad természet életét, ahol az emberek együtt kelnek az ég madaraival s együtt fekszenek az egész nap gondjaival, keservesen szántják, boronálják, kaszálják, csépelik,

GÁRDONYI HÁZA

verejtékezik a földből minden darab kenyerüket s még annak is eltörlik a felet s odaadják adóba.

Munkához keményedett magyar népünk becsületes életét és tisztességes lelkét egy magyar író sem öröközte meg oly nagy szeretettel, mint Gárdonyi Géza. Még az emlékezet is elfárad mind megtartani az ő szép írásainak a sorát, de aki az olvasás gyönyörűségében kedvét leli, az ne mulassza el megismerni *Az én falum* című elbeszéléseit, a múltba ringató *Egri csillagok* című gyönyörű regényét, mely még az alvó szíveket is megmozgatja s *A bor* című szindarabját, mely valóságos eleven, színes élet.

Megérdemli a halhatatlanságba költözött Gárdonyi Géza, hogy a magyar nép hálásan zárja szívébe az ő emlékét s megbecsüléssel emlegesse az ő nevét. Benne saját magát becsüli meg. Az ő dicsősége mindnyájunk dicsősége, mert ő a magyar lélek művészi kisugárzása volt. Nagy bizonyosságunk nekünk ő, hogy csak az lehet a mi szívünk szerint való igazi írónk, kinek szelleme a magyar néplélek talajában gyökerezik s onnan szívja fel üdítő, éltető erejét.

Dr. György Lajos.

Államnyelv és anyanyelv.

Írta: Dózsa Endre.

A szabadságharc leverése után: a Bach korszakban történt, hogy Vajában, ebben a tiszta székely községben a régi érdemes székely községi jegyzőt a közbékesség kedvéért meg a falu egyhangú kérésére a német többség is állásában meghagyta. A jegyző hiven be is liferálta a sorozásra a legényeket, a „perceptoratusba” az adót, az utakat is megcsináltatta, perelni sem mentek a faluból, szóval minden ment a maga rendén és a világ nyugodtan forgott keserű levében. De jött a németnyelvű hivatalos lap, a „Reichs und Regierungsblatt” azzal az utasítással, hogy az abban foglalt kormányrendeleteket a falu piacán emelkedett helyen ki kell hirdetni az e célra büntetés terhe mellett egybehívandó falu népének. Mit volt mit tenni: a templom előtt egy nagy hordóra felállott a nótárius kezében a Reichs und Regierungsblattal, ráütött tenyerével az újságra és kihirdette, „itt van a Reichs und Regierungsblatt, én sem tudom mit parancsol, ti sem tudhatjátok, de azért az utolsó betűig betartsátok, mert különben jön a zsandár és elvisz az ördög.

Valahogy így van a szin magyarság ma még a román nyelvű rendeletekkel. Pedig ma

Romániában alkotmányos parlamentáris köz-kormányzatunk van és felséges koronázott királyunk, aki a népkisebbségeknek a néptöbbséggel egyenlő jogot akar. Kétségtelen, hogy az államnyelvet a használatban a legszélesebb jogkör illeti meg az is kétségtelen, hogy annak megtanulása ma már mindazoknak, akik akár a közéletben akár a gazdasági életben szélesebb körű tevékenységet töltenek be, elkerülhetlenül szükséges, de az államnyelv teljes érvényesülése nem szabad, hogy kizárja teljesen a népkisebbségek anyanyelvét. Az anyanyelv szeretete, az ahoz való hűséges ragaszkodás minden népnek ösztönszerűleg legféltebb kincse. Olyan lelki szükséglet és hajlandóság, amelyet elfojtani vagy épen kiirtani nem lehet soha. Az elmúlt nemzedékek iránti kegyelet a gyermekek gagyogása iránt rajongó szülői szeretet, így a múlt és a jövő egybefoglalása mind ott van, ott él, ott hat a szív legérzékenyebb hurjaiban: az anyanyelv felcsendülésével.

Az anyanyelv használhatóságának leszorítása nemcsak a kisebbségek kormányzatát nehezíti meg, nemcsak a jogegyenlőség gyakorlati alkalmazását teszi lehetetlenné, hanem a megalázottság faji érzetét kelti fel. Ennek az érzésnek pedig egy most fejlődő szabadságszerető szabad államban sem törvényekkel, sem hatósági rendelkezésekkel tápot adni nem áll az állam érdekében. Nem lehet államérdek, hogy a népkisebbségek családi tűzhelye legyen a szükre vont kör, ahol az anyanyelv, mint száműzött, menedéket talál. A szülőföld szeretete és ebből folyó védelmére a készség, az édes otthon érzete és az ebből folyó törekvés tisztességes és szívós munkakészséggel az állam felvirágoztatására: mind egybefügg azzal az érzelmi mélységgel, amely az anyanyelvhez való hű ragaszkodásban megnyilvánul. Ezt az érzelmi mélységet durva kézzel érintené, ha a népkisebbségeknek anyanyelvük használatára a most szőnyegen levő alkotmányreformban megfelelő tér az állam hivatalos nyelve mellett nem biztosítanék, hanem folytatódna tovább az államnyelv kizárólagossága révén a Reichs und Regierungsblatt féle rendelkezés, amiről „én sem tudom mit parancsol, ti sem tudhatjátok, de az utolsó betűig betartsátok, mert különben jön a zsandár és elvisz az ördög.”

Olvassa a „Pásztortűz”-et.

KÜLFÖLD

Heti szemle.

Az elmúlt héten meglint izgalmas, nagy események zajlottak le a világpolitika porondján. A népek tele vannak elkeseredéssel, kapkodnak a változások után, itten kormány bukik, amott az egész államformát megváltoztatják, itten a szocializmus tör előre, amott a régi rend hívei ragadnak fegyvert a fölforgatók ellen. Az egész világ az erjedésnek, forrongásnak a képét mutatja: mintha csak most indulnánk neki a legsötétebb bizonytalanságoknak. De lássuk az eseményeket.

A törökök kikiáltották a köztársaságot. A világ egyik legmaradibb, legkonzervatívabb népének a törököt tartották. A mohammedán vallás beléjük oltotta a szultán iránt való vak engedelmességet, mert a szultán nemcsak világi feje volt a török birodalomnak, hanem helytartója, kalifája Mohammed prófétának, aki előtt minden igazhíű muzulmán vallásos tisztelettel hajolt meg. És ezt a hatalmat az új idő — a múlt hét — összerombolta, megsemmisítette. Az angorai török nemzetgyűlés, amely a görögök ellen a nemzeti hadsereget szervezte és diadalra vitte: a szultánt megfosztotta trónjától és kikiáltotta a köztársaságot. Arra mindenki el volt készülve, hogy a mostani szultánnak el kell hagynia helyét, mert nagyon sokat vétett nemzetének becsülete ellen. Aláírt minden szerződést, engedelmessé, kész szolgája volt a Konstantinápolyban uralkodó idegen hatalmaknak. De arra mégsem volt elkészülve a világ, hogy nemcsak a szultán személye, hanem az államforma is változni fog. A köztársaság kikiáltásának indító okait ma még nem ismerjük teljesen, de aligha tévedünk, ha azt hisszük, hogy az orosz szövetségnek nagy része van ebben a forradalmi átalakulásban. Kívánjuk török testvéreinknek, hogy az orosz hatás ne terjedjen túl a kelletténél: ne hozza magával az orosz forradalmi zavarokat és szenvedéseket is. Az angorai kormány különben érvénytelennek nyilvánított minden szerződést és minden békekötést, amit annak idején a letett szultán írt alá.

Montenegró lázongása. Az új olasz kormány ellensége a szerbeknek s ez a körülmény nagy reménykedéssel ölti el Jugoszlávia elnyomott népeit. Montenegró népe is lázong és fegyveres harcokba bocsátkozik a szerb csapatokkal. A montenegróiakat horvát fölkelők segítik, mert ezek is torkig vannak a szerb uralommal. A belső harcok során foglyokat is ejtenek, akiket irgalmatlanul legyilkolnak.

Elsimult diplomáciai ügy. A magyar parlamentben Szilágyi Lajos képviselő beszédet mondott a gyulafehérvári koronázás ügyében. A beszéd tartal-

mát nem ismerjük, hír szerint a magyar országgyűlési tudósítások között sem jelent meg. A román kormány sértést látott a beszédben s már arról volt szó, hogy a kisantanttal egyetértve lépéseket fog tenni Magyarország ellen. Ugy látszik, hogy az úgy mégis békésen elsimul. A magyar kormány ugyanis nem azonosította magát a Szilágyi beszéddel, viszont kijelentette, hogy a magyar parlamentben szólásszabadság van, tehát nem lehet megakadályozni, hogy valaki meggyőződését vagy érzelmeit kifejezésre juttassa.

A faszisták uralma Olaszországban. Törökország új irányzatának teljes ellentéte az Olaszországnak. Itt ugyanis a harc éppen az orosz példa után induló szocialisták és kommunisták ellen folyik. A faszisták hódolatukat fejezték ki a királynak, a király homlokára csókolta az ünneplő tömeg előtt Mussolinit, a faszisták

MUSSOLINI

vezérét. A zavar azonban Olaszországban sem csekély, a fölkelők itt-ott rablóbandákká alakulnak át; a politikai ellenfelek nyílt uccán puffogatják le egymást. Mussolini megalakította kormányát, de annak belpolitikai céljai ma még nem világosak. A faszista uralom külpolitikája nagy aggodalmakat kelt némely szomszéd országban. Komoly angol lapok is arról írnak, hogy az olaszok és jugoszlávok között hamarosan háborúra kerülhet a sor Dalmácia birtoklásának kérdésében. A megriadi belgrádi kormány állítólag már csapatokat von össze Olaszország ellen. Híre járt, hogy Mussolini a német ébredőkkel és a magyarokkal szövetséget kötött. Ezt a hírt azonban megcáfolták, mindössze annyi bizonyult igaznak, hogy Mayer János volt magyar földművelésügyi miniszter Olaszországban volt és tárgyalásokat folytatott a faszista vezető emberekkel. (Mussolini szegény kézműves szülők gyermeke. I-koláit nagyon fogyatékosan végezte, felnőtt korában pótolta gyermekkorai mulasztásait. Maga is ipari munkás lett s fiatal korát a szocialisták táborában töltötte. A háborút mint frontkatonát küzdötte végig. Itt alakult ki benne az

uj életcél: Küzdelem Itália nagyságáért! Az egykor szocialista ma tüzes hazafi, üldözője régi elvtársainak.)

Uj hatalmi csoportosulás. Egy nagytekintélyű angol lap, a „Manchester Guardian“ föltűnést keltő cikkében közli, hogy Oroszország, Törökország és Bulgária között titkos szövetség áll fenn, amely a balkáni államok helyzetét sok tekintetben veszélyezteteli. Románia a keleti konferencián arra fog törekedni, hogy Törökország és Bulgária ne kerüljenek egymással közvetlen szomszédságba, amit semleges terület közbeékelésével lehetne elérni. (Az angol újságnak az uj szövételkezésre vonatkozó hira alkalmasint tévedésen alapul. A bolgár miniszterelnök e sorok írásakor éppen Romániában időzik és beható tárgyalásokat folytat a román kormánnyal a Balkán kérdéseinek megoldásáról. A miniszterelnök kijelentette, hogy ha Besszarabia kérdésében Románia háboruba keverednék Oroszországgal, Bulgária teljesen megőrzi semlegességét. Szerk.)

HÍREK

A Magyar Szövetség köréből. A belügyminiszter a Magyar Szövetség új alapszabályait közelebről jóváhagyási záradék nélkül a Szövetségnek visszaküldötte. Miután az elutasító határozat nem közölte az elutasítás indokait, a Magyar Szövetség intéző-bizottsága e hó 3-án ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy az elutasítás indokainak közlését kéri a belügyminisztertől. Az ülésen elfogadott és a belügyminiszternek szóló felterjesztést Ugron István Magyar Szövetségi alelnök a napokban személyesen fogja átadni Bukarestben a belügyminiszternek.

A református püspök köruton. Nagy Károly református püspök november 3-án Zilahra utazott, hogy az ottani egyházi intézményeket meglátogassa és megvizsgálja. Amint a *Szilágyság* lap lelkes cikkeiből olvassuk, a püspököt nagy szeretettel fogadta a szilágysági magyarság. A püspök egy teljes hetet fordít a zilahi iskolák megvizsgálására s ezalatt a vele levő dr. Makkai püspökhelyettes, dr. Illés tanügyi előadó és Maksay Albert püspöki titkár közreműködésével erkölcsi oktatást fog nyújtani az ifjuságnak.

Petőfi-ünnepek. Az Erdélyi Irodalmi Társaság azon kezdeményezését, hogy Petőfi százéves születési évfordulóját a romániai magyarság is megünnepelje, az egyházak magukévé tették és az ünnepélyek rendezésére a belső embereket felhívták. Amint a jelekből látjuk, mindenfelé lelkesen fognak megemlékezni a világhírű költőről. Az ünnepségek a résztvevőkben remélhetően vágyat fognak ébreszteni Petőfi éleltörténetének és költészetének tüzesebb megismerésére. Erre is alkalom fog nyílani. A *Magyar Nép* által kezdeményezett ismeretterjesztő előadások második sorozata Petőfi méltatásával fog foglalkozni.

Egy kiváló egyházi férfiú halála. Tamási Áron gyulafehérvári nagyprépost Szászsebesen 66 éves korában szombaton elhunyt. Tamási élénk részt vett az

egyházi életben, buzgó munkássága elismerésül a pápa előbb szentszéki ülnökké, majd apostoli protonotáriussá nevezte ki. Tagja volt az erdélyi római katolikus státus igazgatótanácsának, mint kanonok 32 évig szorgoskodott a székeskáptalanban. Az érdemes egyházi férfiút a város lakosságának őszinte gyásza kísérte örök nyugalóhelyére, a gyulafehérvári székesegyház sírboltjába.

Tisza István emlékének megünneplése. Nov. 3-án, Tisza István temetésének évfordulóján nagy gyászünnepség volt Geszten. A kormányzó, a kormány és a nemzetgyűlés képviselői mellett megjelentek Tisza huszárezredének, az emlékbizottságnak és a debreceni Tisza István Egyetemnek nagy küldöttségei. A geszti sírboltban emlékbeszédet Szász Károly, imát Ravasz László püspök mondott.

A németek nagylelkűsége. Közelebről a németek szép bizonyosságát szolgáltatják nagylelkűségüknek. Rövid időközben német hajók két súlyedő francia hajó legénységét szabadították ki a halálos veszedelemből. A franciák bizony nem igen törődnek a német gyermekek pusztulásával, akik a köznyomorúság örvényei között pusztulnak el.

Az unitárius főtanács gyűlése október 29-én és a következő két napon nagy érdeklődés mellett folyt le. A központi hatóság ezuttal számolt be arról a rettenetes veszteségről, ami az egyházat az alapítványi birtokok kisajátításával érte. A jelentés mély megdöbbenést váltott ki az összesereglett hívekből. Szó esett azokról a veszedelmekről is, amelyek az egyházi autonómiát lépten-nyomon fenyegetik. Az egyetemes egyházi adót egyhangu, elszánt lelkesedéssel szavazta meg a főtanács és örömmel vette tudomásul, hogy akadtak egyházközsegek, amelyek már be is küldötték a rájuk eső adót. A főtanács gyűlések után a lelkészek számára több időszerű előadást tartottak, amelyek élénk megbeszéléseket és vitákat váltottak ki.

Az ajándék naptárak szétküldése. A jövő héten az ingyen naptárak szétküldését megkezdjük. Egy kis türelmet kérünk, mindenki jóidején meg fogja kapni a maga példányát. Oda, ahol több előfizetők van: egy kötés alatt küldjük el a naptárakat valamelyik előfizetők címére. Az illető lesz szíves a mellékelt jegyzék szerint a kiosztást elvégezni. A kiadóhivatalnak egy szives kérése van, amit továbbítunk. A postadíj és csomagolás előre nem látott nagy költségekbe kerül, aminek legalább részben való fedezésére sziveskedjenek előfizetőink az átvett ajándék naptár után 1 leut a kiosztónak befizetni. A kiosztó majd a begyűlt összeget a kiadóhivatalnak beküldi. Azok, akik közvetlenül saját nevükre kapják a naptárt, sziveskedjenek az 1 leut a következő megújításnál az előfizetési árhoz csatolni. Az évi előfizetés kiegyenlítésének határidejét november 20-ig meghosszabbítjuk. Ajándék-naptárt tehát az kap, aki nov. 20-ig előre- vagy vissza-menőleg 44 leut befizetett.

Akiknek lelke itthon van. A barcaufalvi evangélikus magyar egyházat nagy öröm érte. Az egyháznak két derék hive, akik jelenleg Amerikában élnek: Pál Márton és Balogh Márton egy 53 kg. súlyu harangot adományoztak 6150 leu értékben. A derék magyaroknak csak teste van a messze idegenben: a lelkeket hazaküldötték.

Dicsérik a magyar bírákat. A kolozsvári ügyvédi kamara rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen az igazságszolgáltatás bajaival foglalkoztak. Az elhangzott vádak és panaszok közt jól esett hallanunk azt az elismerést, amit a magyar bírának juttattak. Dr. Boila Zakariás ügyvéd mondotta: Elismerés illeti a román állampolgárokra lett magyar bírákat, akik legjobb lelkiismeretük és legjobb munkabírásuk szerint dolgoznak s ezzel a munkájukkal nagyban hozzájárulnak a közrend kialakulásához. Nem az a fontos, — mondotta Boila — hogy az ítéletek tökéletes románsággal legyenek megszövegezve, hanem az, hogy az ítéletek jók és igazságosak legyenek. Az elismerő szavak elhangzása után hosszasan megtapsolták a jelenlevő magyar bírákat.

Pártnyilatkozatok. A román nemzeti párt Nagyváradon gyűlést tartott, amelyen a szónokok olyan le-sújtó kritikát mondtak a kormányról, hogy szavaikat idézni sem merjük. Ha a szavakat nem is, de egy pár tény-megállapítást nekünk is tanulságos, lesz tudomásul vennünk. Vlád Aurél volt pénzügyminiszter például a gyűlés előtt bebizonyította, hogy az erdélyiek kétszer annyi adót fizetnek, mint a regátbeliek. Minden nap vasúti szerencsétlenségek történnek és egy hid négyszer is leszakad. Az ország így megy lassan tönkre. A mostani rendszer kárhózasabb, mint a szovjet rendszer, mert — ugymond Vlád — ott az állam vette el a polgárok javait, itt a liberális párt tagjai lopják meg magát az államot és veszik el a polgárok javait. Ezek a román részről elhangzott szenvedélyes megállapítások élénken mutatják a pártok súlyos ellentéteit.

Merényletek Bukovinában. A zavaros orosz világ közelsége Bukovina és Besszarábia közállapotain is nagyon megátásk. Közlebről Bukovinában felrobbantották a sulicai hidat, amely a Pruth folyón át Besszarábiába vezetett. Csernovicban, Bukovina fővárosában pedig az okozott nagy riadalmat, hogy katonaruhába öltözött rablók a város központjában egy bankot fényes nappal megrohantak és minden ott talált értéket elraboltak.

Gyanus dicséret. A magyar egyházak és földbirtokosok napról-napra keserűen tapasztalják az agrárreform könyörtelen intézkedéseit: s ezekben a szomorú időkben akad magyar ember, aki az agrárreformot dicsőíti. Ez az ur Dr. Kiss Géza a székelykereszturi kerület képviselője, aki a román liberális pártnak a tagja. A *Magyar Kisebbség* című folyóirat a jeles képviselőnek következő nyilatkozatát közli az agrárreformról: „A magyarságnak semmi oka sincsen panaszra. A kormány üdvös munkát végzett, amelyért megérdemel minden elismerést.” Szeretnők ha Dr. Kiss Géza ur ezt a nyilatkozatát személyesen is megisméltelné a székelykereszturi kerületben. Ott ugyanis éppen a múlt hetekben sajtóították ki az egyházközségek havasi legelőit, amelyek évszázadok óta gazdasági életüknek egyik alapjául szolgáltak.

Ismét lehet Magyarországra utazni. Egy politikai ügyből kifolyóan a magyar kormány nemrégiben megtiltotta a romániai lakosok utleveleinek láttamozását. Ez az intézkedés nagy hátrányokkal járt különösen az iparosokra és kereskedőkre, akik igen sok szükségletüket Magyarországon szerzik be. A román és magyar kormány között a felmerült ellentét annyira enyhült,

hogy az utleveleket ismét kölcsönösen aláírják s így a két ország közt a forgalomnak nincsen semmi akadály.

Népbolondítók. A minapában megirtuk, hogy a kivándorlási ügynők milyen mohósággal vetették rá magukat az erdélyi magyar nép elbolondítására. Különösen olyan helyeken csábíják kivándorlásra a népet, ahol a földreform a kisbirtokot sem kiméli meg, így főként a telepések falvait járják be és töltik el hazug ígéretekkel. A multkor a hunyadmegyei csángók kivándorlási mozgalmáról irunk. Értesülésünk szerint ezek a mozgalmak — hála a magyar intelligencia jóakaratu fölvilágosításainak — lecsendesedtek. Ujabban a kolozsvári Hóstát derék gazda népét környékezik és bolondítja csillogó hazugságokkal. Megirtuk, hogy Braziliában, ahova csábíják a magyarokat, rettenetes időjárás van, óriási forróság, borzasztó viharok, amelyeket az európai szervezet nem bír el sokáig. És a munka is rabszolgához méltó bányá és kubikos munka, amely alól ezrével dőnek ki az emberek, azért kell újabb meg újabb pótlásról gondoskodni. Elveszett, aki a gonosz népbolondítók tanácsára Braziliába indul.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI TANÖRÖKÉLET

Földanyánk — a termőföld.

— Irányítóciikk az ismeretterjesztő előadásokhoz. —

A gazda gyakorlatból időfolyamán jól kitanulja földje sajátosságait s okosan fölhasználja tapasztalatait. Mi itten azt mondjuk el, amit a *tudományos kutatás* a termőtalajról megállapított. Ha gazda barátaink az ő hasznos tapasztalataikat egybevetik a tudomány tanácsaival, ebből csak további okulás és előrehaladás származhatik. Lássuk tehát, mit mond a tudomány a különböző talajnemekről.

A *köves talajt*, mely lehet agyagos, homokos, vagy televényes, bátran kikapcsolhatjuk.

Az *agyag* sárga, vörös, vagy fekete színű. Nehezen szántható, boronálható, a kapálásnak kemény munkát ad, sok vizet szív magába. Ami vizet egyszer föl-vett azt nehezen adja ki — lassan párologtatja el — s ezért hidegebb. Nehezen melegszik fel, tavasszal később szántható, tapad a szerszámokra. Ezeknek természetes következménye az, hogy az olyan gazdasági növények, amelyek szeretnek nagy husos, földalatti részeket növelni, mint a burgonya, retek, hagyma, nem nagyon kedvelik az agyag-talajt. Keveset teremnek és gumóik, hagymáik aprók maradnak. Egész nyáron át fojtogatja őket a kemény agyag, nem tudnak meg-nőni. Másképp állunk a répával és murekkel, melyek mint nagy fúrók nőnek bele erős gyökerükkel a földbe.

Ezek meg tudnak birkózni az agyag szívósságával és ha megtalálják benne a kellő táplálékot, jó terméseket adnak. Van az agyagnak még egy veszedelmes tulajdonsága: hamar cserepesedik. Ha jönnek a nyári zivatrok, utánuk mézskéreg képződik a felületén, ami megadályozza, hogy a levegő a gyökerekhez bejusson. Résen kell lenni ilyenkor a gazdának, mert pár hét alatt még a fiatal répát is annyira torkon fogja a kéreg, hogy elpusztul, vagy csak épen tengődik s alig ad termést.

A *homok* majdnem mindenben ellentéte az agyagnak. Szemcsés, laza. A vizet könnyen fölveszi, de könnyen is adja tovább. Növényi táplálékokban szegény, megmunkálása nem ad nagy gondot. Ekét, boronát, kapát úgy nyeli, akárcsak az esőt. Hamar fölmelegszik, hamar átázik, de még gyorsabban ki is szárad. Legjobban termi a burgonyát és rozsot, takarmányfélék közül a baltacimet, lucernát, melyek mélyen járó gyökereikkel a talaj alsó rétegéből tudják pótolni a homokon örökös vízhiányt.

A *televény, vagy humusz föld* elkorhadt növényi részekből keletkezik. Színe rendszeren fekete. Növényi táplálékokban ez a leggazdagabb. A vizet könnyen beveszi, de sokáig megtartja magában. Fekete színe miatt hamar fölmelegszik, megmunkálása nem nehéz, minden gazdasági növényt jól terem csak a gabonafélékkel kell vigyáznunk a televény földön, mert ezek könnyen megdőlnek és a tavaszi fagyoktól sokatszenvednek.

Önöknek, Gazdatársaim méltán feltűnik, amikor én itt arról beszélek, hogy az egyik föld hamarabb, a másik később szívja fel és párologtatja el a vizet. Egyik átérteszti, a másik magában tartja. Mi ennek az oka? Hogy vándorol a talajban az esővíz hol lefelé, hol fölfelé? Azt ugyebár még könnyebb megérteni, hogy az esővíz lefelé megy. De ha mindig csak lefelé menne akkor — ugyebár — egy-két hetes nyári szárazság után annyira lemenne, hogy a gyökerek nem érnék utól és minden vetésünk kiszáradna? Valami utonmódon felfelé is kell jönnie. De hogyan?

Ha a kockacukor egyik szélét belemártom a fekete-kávéba feketés-barna színű lesz az egész kockacukor. Veszek egy darabka fehér itatós papírt, ugyanez az eset ismétlődik. A kávé felszívódott, mert a cukor az itatásra finom apró csövekkel van tele, melyek magukba veszik és tovább vezetik a kávé. Ezeket a finom csöveket *hajszálcsöveknek* nevezzük. Ugyanilyen hajszálcsövek vannak a talajban, melyeken fölfelé vándorol a föld nedvessége, mihelyt fönt kezd a földünk kiszáradni. Ez ugye egyrészt nagyon okos berendezkedése a talajnak, mert így majdnem mindig kapnak a gyökerek alulról is nedvességet, de másfelől veszedelmes is. Miért? Hosszu szárazság idején addig-addig vezetik a

hajszálcsövek alulról fölfelé a vizet, míg fönt mind elpárolog és kiszárad a földünk annyira, hogy a vetés elpusztul és szántani nem tudunk, úgy megkeményedik az ugarunk. De ez még a kisebbik baj. Láttuk ugye, hogy a kősziklán — eltekintve a gazdaságilag haszontalan zuzmóktól és mohától — semmi sem nő, főleg azért, mert nincs vize. A víz oldja fel a földben levő sókat, mert azokat a növények csak úgy tudják felszívni a gyökerekkel, ha a vízben előbb feloldvadnak. Amit a talaj vize nem old fel: azzal nem tud a növény táplálkozni, abból nem lesz soha buzakalász és arany-sárga kukoricacső.

Erre azt felelhetné nekem valaki Önök közül, hogy hiszen a mocsárban ugyancsak sok a víz és még sem terem meg rajta a gabona. Ez igaz, a tulsok víz épen olyan káros, mint az igen kevés víz. Miért? Mert a gyökereknek a talaj táplálékai feloldásához nemcsak víz, hanem levegő is kell. A megcserepesedett földben is van néha víz és mégis kipusztul benne a gabonánk, mert nem jut levegő a földbe a gyökerekhez. Hej, azok a vékony hajszálcsövek, mennyi gondot, bajt, munkát okoznak a gazdának! Az is baj, ha sok a víz bennük, az is ha kevés.

A *gazdálkodás legfőbb tudománya: okosan bánni a hajszálcsövekkel, takarékosan kezelni a vizet.* Hogy mi módon, erre a talajművelés tudománya tanít meg. (Egyik irányító cikkünk a talajművelés tudományáról fog szólni. Szerk.) Ma még arra szeretnék néhány szóval rámutatni, hogy mi az a beérett és be nem érett talaj.

Ha a föld felső rétegét nézzük, addig a mélységig ameddig az eke jár, azt látjuk, hogy egészen más a színe, mint az alatta levő rétegnek. Sötétebb, feketébb, omlós puha. Az alatta levő tömött-kemény, színe is más. Amint általában nevezik: „*vad föld*“. Miért „vad“ ez a föld és miért nem vad a felette lévő, ekejárta réteg? Ebbe a felső, megszántott talajba minden gazdasági munkánál legyen az kapálás, boronálás, vagy szántás, levegőt viszünk be. Ebbe keverjük bele a trágyát ezt sűti a nap, éri az eső, hólé és ezt repeszti, omlasztja a téli fagy. Az egyszerű gazda azt mondja ez a felső réteg „*dolgozik*“, ez gyűjti a terméshez az erőt. Hogy gyűjti? Hogy dolgozik a mozdulatlan föld? Vannak igen apró, csak nagyító üvegen át látható *gombák*.

Ezeknek milliójával van tele a talaj felső rétege. Ők folytatják a munkát ott tovább, ahol a zuzmó és a moha abbahagyta. A gombák megemésztik azokat a talajrészeket, amelyeket még nem tud a víz feloldani s nem tudnak a növények gyökerei felszívni. Mikor aztán megemésztették, velük pusztulnak maguk is. De ami elrothad belőlük, az már kész táplálék a növényeknek, azt oldja a víz és a föld olyanná lesz,

mint egy terített asztal, mely köré csak le kell telepedniök a gabonaféléknek, a répának, a kukoricának és vigan lakmározhatnak belőlük, míg kalász lesz a csirázó magból és a lóhere piros fejű virágjai lepik el szántóföldünket. Ezt a sok milliónyi apró, szabad szemmel nem látható gombahadsereget tudományosan *talajbaktériumoknak* hívják. A mi barátaink, munkatársaink ők. Segítenek rajtunk. Náluk nélkül nem élhetnénk meg. Nem a föld dolgozik, hanem ők. Vajjon mivel viszonzhatjuk mi munkájukat? Azzal, ha gondoskodunk nekik levegőről és vízről. E kettő nélkül nem tudnak élni. Ezért kell szántanunk, boronálnunk és kapálnunk s ameddig beeresztjük az ekét, addig terjed az ő birodalmuk, mert azon alul kevés levegő jut be a földbe. A szántott réteg alatti föld „vad”, nyers talaj, ott még nem jártak a mi barátaink: a *talajbaktériumok*. Jaj annak a gazdának, aki nem számol a talajbaktériumokkal. Husz évvel ezelőtt hallotta egyik szamosmenti birtokos, hogy milyen hasznos dolog a mély szántás. Hozatott hát egy gözekét és felszántatta a földjét 40 centiméter mélyen. Hiába figyelmeztették a földet ismerő és szerető egyszerű emberek, hogy ez nem lesz jó, nem hiit nekik. A felső, termő, szelid föld lekerült a mélybe és vele együtt a mi barátaink, a *talajbakteriumok* is eltemetődtek. Odalent nem volt levegő, napsugár, és a talajbaktériumok elpusztultak. A felhozott vad, éretlen földbe pedig nem tudtak megélni a növények. Évekig kellett várnia, míg annyira elszaporodtak ismét a talajbaktériumok, hogy táplálékot tudtak készíteni a gabonának.

Nem azt akarom én ezzel mondani, hogy nem jó mélyen szántani. Hiszen a szász gazda azt mondotta, hogy „én gazdagabb ember vagyok, mint az apám volt, mert ő csak 16 holdon gazdálkodott, de én mióta megvettem a vasekemet, 32 holdon gazdálkodom.” Azt értette ezalatt, hogy ő kétszer olyan mélyen szánt, mint az apja. A száznak igaza volt, de ő nem egyszerre eresztette be kétszer olyan mélyre az ekéjét, mint az apja, hanem lassanként, minden évben csak 4—5 centiméterrel mélyítette a szántást.

Foglaljuk össze a mondottakat:

1. A termőföld sziklából lett a víz, a fagy, a zuzmók és moha munkája következtében.
2. *Megkülönböztetünk agyagos, homokos és televény talajt.*
3. *Mind a három talajfésülésnek más a tápanyag tartalma, a vízszívó és víztartó képessége.*
4. *A talaj vízszívó és víztartó képességét a hajszál csövek adják.*
5. *Megkülönböztetünk feltalajt és altalajt, vagy szelid felső és vad alsó földréteget.*
6. *A szelid feltalajt a benne élő apró, szabad*

szemmel nem látható talajbaktériumok teszik termékennyé.

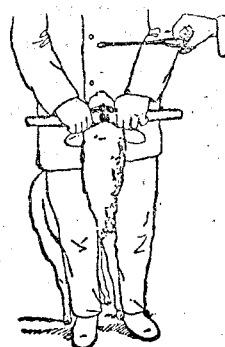
7. *Ezeknek a talajbaktériumoknak levegőre, vízre és napsugárra van szükségük, hogy élhessenek és éretté tehessék a földet.*

8. *A mélyszántás csak úgy jó, ha egyszerre nem megyünk le nagyon mélyen, hanem fokozatosan, évről-évre eresztjük 5—5 centiméterrel mélyebben az ekét.*
Dr. Nagy Endre.

Következő irányító cikkünk a trágyázásról fog szólni. Ehhez való *forrásmunkák*: Cserhádi S. „Növénytermelés”. Greffits Gábor „Gazd. építészeti dióhéjban”. Ravara Frigyes „A növények táplálkozása és a talajerő fentartása.” Dr. Szörnyü „Többtermelés és népnevelés.” Dr. Nagy É. „Miért nem teremnek minden évben a gyümölcsfák” (Magyar Nép 18. sz.) Szlávik Nándor „A gabonafélék, rétek és a szőlő trágyázása” (Magyar nép 42. sz.).

A májmétely.

A májmétely a szarvasmarhák, juhok, kecskék ragadós betegsége, amelyet a nedves legelőkön szednek fel rendszerint. A májmételyek által fertőzött állatok rendszerint bágyadtak, könnyen fáradnak, a hegyen felfelé terelt nyájból, csördából visszamaradnak, étvágyuk csökken, leromolnak. Mig eddig a májmétellyel fertőzött állatok belepusztultak e betegségbe, ma már a Marsch-féle Distollal biztosan gyógyíthatók. Az Erdélyi Gazdasági Egylet közbenjárása folytán sikerült e szernek Erdélybe való behozatalát biztosítani és így ma az a gazdaközönségnek rendelkezésére áll. A Distol kis fiolákban árulják és adagolása az állat testsúlyával aránylagosan emelendő. Ezért, ha valakinek májmételyben megbetegedett állatai vannak, a Distol megrendelésénél közölnie kell: 1) a beteg állatok fajtát (juh, kecske, szarvasmarha, bivaly); 2) az állatok darabszámát és egyenkénti súlyát. — A Distol ára gr.-ként 5 lei.

A Distol adagolását a mellékelt ábrák mutatják be. A juhot az ember két lába közé szorítja, a torkát megnyitja, állurt sima fadarabbal kipeckeli és a furt lyukon keresztül a Distolt behelyezi a juh torkára és így annak lenyelését biztosítja. Szarvasmarhánál az állat

fejét hátrahuzzuk és egyebekben a „Distol“ beadását a kilyukasztott sima fadarab segítségével ugyanugy végezzük.

Mennyi bor adómentes? A pénzügyminiszter a bortermő vidékekre adóügyi szakembereket rendelt ki, hogy ezek a borárakat tanulmányozzák. A boradót a kialakult közepes árhoz fogják szabni. A miniszteri rendelkezés értelmében a termelő minden 18 évesnél idősebb családtag után 60 liternyi borért nem köteles adót fizetni, ha ezt a bormennyiséget a termelés helyén fogyasztják el. Ha tehát a termelő lakása más községben van, mint a szőlője, akkor a jelzett mennyiség után nem élvez adómentességet. A borhoz hasonló adót kell fizetni a bormust után is, míg a házi vagy gazdasági használatra készített törkölybor adómentes.

A piac.

A kolozsvári őszi nagyvásár.

Kolozsvárnak országos vásárai közül a novemberi vásárnak van a legnagyobb jelentősége. Ezen sommázódik mintegy az esztendő ipari, gazdasági munkájának eredménye. Milyen volt a lezajlott gazdasági esztendő, azt igazában ennek a vásárnak képéről állapíthatjuk meg. Erre való tekintettel, meg aztán azért is, mert Erdély piaci árainak kialakulására a kolozsvári ipari és gazdasági események elmaradhatatlan befolyást gyakorolnak, szokásunkhoz híven tájékoztatjuk olvasóközönségünket az őszi piac állapotáról.

Örömmel állapítottuk meg, hogy az ideai ipari és gazdasági terménykirakó vásár sokkal bőségebb volt, mint a múlt évi; szinte kétakkorára bővült ki a piac, mint amekkora a múlt évben volt. Ez nyilvánvaló jele annak, hogy végre valahára megindult az intenzív termelés. Volt is kelendősege csaknem mindennek. Így a városból, a műveltség gerjesztő, a népet iskolázó központból megint sok pénz került vidékre, termelő gazdák kezébe. Reméljük, hogy áldozatkész örömmel fognak visszajuttatni egyházaikhoz dus keresményeikből.

A vásárló közönség legnagyobb számban látogatta a zöldséges szekereket. A háromnapos terménykirakó vásáron a szekerek teljesen kiürültek. Ennek az is az egyik magyarázata, hogy a bő felhozatal folytán az árak nem voltak magasak, általában a helyi maximális árakon jóval alullak. Aki nagyvékéra a vörös murkot 25—28 leuban, a petrezselymet 40—50 leuban, a coller darabját

1—4 leuban tudta eladni, az még jól járt, mert azok, akik mázsaszámra árultak, a murkot és petrezselymet egyre másra 100—200 leuban, tehát a krumpli árán alul adták el. A káposzta százával 100—250 leuban, a hagyma koszorunként (18—22 drb) vörös 5—8, sárga 8—12, kilóra 3—4 leuban, fokhagyma koszorunként 10, kilónként 16—18 leuban kelt el.

Gazdasági terménydrak: buza 95—100, tengeri idej 80, árpa 60—65, zab 45—50, paszuly 100, gránát paszuly (karós) 140, burgonya 35—40, kiflipityóka 35—50 leu vékánként. A gabonapiac fölötte szegényes volt. Ez nem jelenti azt, hogy a termények már elkelték volna. Dehogyan! Hanem jelenti a rossz gazdasági jövődőt. A hosszas esőzések miatt az őszi vetést ezen a vidéken nagyon fogyatékosan végezték el, viszont az agrárreform miatt pedig éppen sok nagybirtoknak elkallódott területe marad bevetetlenül. Ezek mind olyan jelenségek, melyek miatt a buza ára tavaszra erősen emelkedni fog és a nép emiatt otthon tartja terményelt.

Ipari termékek.

Szijmunkák: 1 drb igás hám 1800—2500, parádés (félhám) 2000—4000 leu, 1 drb izzasztó 50—70, tartó szij 25—50, egy pár bokavédő 30—70, ökörkorbács 40—100, lókorbács 8—10, bivalkorbács 25—35, bocskorszij 15—40, bocskorbőr 70—100 leu.

Kerekes munkák: Igás marhaszekér 3000—4000 leu, egyesfogatu fuvarozó szekér 2500—3000 leu, szekérlajtorja 50—80, járom 70, löcs 20—25, boronakeret vasalás nélkül 90, nagy kerék vasalva 120—180 leu, vasalván 100—130, kis szekérkerék 15—20 leu, vasalva 80—90, taligakerék vasalva 40 leu.

Szücs munkák: Bunda 1000, bekecs 800—1000, mellre való egyszerű oldalt gombos 250—, cifra festett 400—500, női 240—280. Sapka: tarka báránysapkák 150, fekete közepes minőség 200, elsőrendű besztercei bőrből 300 leu.

Szabó munkák: Posztó szűr gyermeknek való 450, felnőttnek 850.

Bognár áru: Káposztás hordó 200—400 (kb. 15—20 vedres), cseber félvékás 20, 1 vékás 40, 1½ vékás 45, 2 vékás 55, 3 vékás 70 leu, föl egész 160 leuig a vasabroncsos fajtákból. Vizes kártya 20 leu (fabroncsos), fejtő sajtár 12, turós deberke 20, mosogató cseber 45, mosókád 110 leu.

Gyékény kosarak: Hentes kosár 35—40, piaci (szaiyor) 12—18, lábtörő 8—10, cipós kosár 20, hántott vessző kosarak: ruhás kosár 15—35, füles kosár 15—25, vessző seprű 2, hántatlan vesszőkosár 10—20, egy csomó hántott vessző 6 leu. Sütő lapát 20—25, szőrő lapát 18—20, sütő tekenő 50—150 leu.

Cserépedények: Közönséges és mázas 3—10 leu, lábos 2—6, korsó 10 leu. A fazakas áruk közül kivált

a Tompa és Farkas tordai gyárosok tűzálló örölt pala edényei, melyek az összes eddigi cserépedényeket felülmulják. Csak egy éve kezdtek gyártani és máris egész Romániát meghódították vele.

Szítás készítmények: Fátyolszita 60—100, félgyakorszita 40—60, kukoricaszita 25—50, fehér, vagy fekete drótszita 20—50, sárgadrótu 25—60 leu.

Művészi háziipar Kalotaszegről. Örömmel láttuk, hogy megint a régi dősséggel kezdik varrásaikkal és famunkáikkal ellepni a piacot. Ezt a gyönyört, minden ízében magyaros művészetet a háború csaknem teljesen megfojtotta. A férfi fafaragó kés helyett az emberirtó fegyvert, a finom házi munkára nevelődött gyöngéd asszonyi kéz a varrótű helyett az ekeszarvát fogta. Most újra gazdag a piac a szemet, lelket gyönyörködtető munkákban. A famunka árak között megakad szemünk itt. Korpos György műfaragó asztalos és esztorgályos faragott asztalfőlszerelésén, egy asztalka két kis székkal 800, 4 székkal 1000 leu.

A pénzszűkség oka. A múltkoriban a pénzhiány súlyos következményekre mutatunk rá. Azóta Erdély jeles közgazdasági folyton azon török fejüket, miként lehetne a bajon segíteni, és eközben mind világosabbá váltak a pénzhiány okai. Az idevágó sok, érdekes nyilatkozatot a következőkben foglaljuk olvasóink számára össze. 1. A megnagyobbodott Romániának területéhez és lakóssaihoz mérten egyáltalán kevés az a pénz, amit az állam mintegy 14 milliárdnyi összegben kibocsátott. 2. Gyenge az ipar teremtő ereje, azért nagy a behozatal, viszont ahhoz gyenge a vasut, hogy a nehézkes nyerstermékeket gyorsan megmozgassa és külföldre juttassa: tehát gyenge a kivitelünk s így a pénzből sokkal több vándorol külföldre, mint amennyi visszatérül a kivitel után. A kivitel korlátozásai pedig a könnyen mozgatható áruk jövedelmétől fosztja meg az államot. 3. Az itt maradt pénz összével, a nyerstermékek bevásárlása alkalmával a bankokból a földművelő nép és a nagybirtokok kezébe kerül; mintegy 8 és fél milliárdra becsülik a parasztság kezén levő pénzt. A földműves osztálynak pedig teljesen megrendült a bizalma a bankok iránt. Inkább a ládájába fekteti, vagy külföldi pénzre meket vásárol, semhogy a bankba tegye vissza a pénzt.

4. A külföldi tőke úgy vásárlásaival, mint vállalat-alapításaival teljesen kerülte Romániát. Keletnek a török győzelem köve kezében beállott katonai fölhatalmasodás bizalmatlanná teszi a külföldet. Körülbelül két hónap óta teljesen elmaradtak bankjainktól a külföldi pénzüzletei. A külpolitikai okokból származó bizalmatlanságot Erdély iránt már a Regát nagy bankjai is mutatják, ezek is megszüntették a kihitelezést Erdély felé. 5. *A politika a pénzben.* Szomorúan halljuk, hogy a romániai liberális bankok teljesen elkerültek a más pártok csoportjába eső bankokat és így éppen különösen az erdélyieket. Ez a pénz liberális politikája. 6. Az állam rossz pénzügyi politikát üz. Mindenek fölött a legrosszabb fizető. Megrendeléseit a beszolgáltatás után hónapok mulva fizeti, és ez által is rengeteg pénz marad el a piacról. A vállalat-alapítástól elriasztja a

vállalkozó tőkét a sokféle engedélykéréssel és a nacionalizációs törekvéseivel. Azt a valóságot, hogy itt tetemes nemzeti kisebbségek élnek, pénzügyi politikájában is könyörtelenül meg akarja hamisítani, és ez az eljárása, mint látható, könyörtelen következetességgel meg is boszulja magát. A vállalkozó szellemet elfojtja a kisebbségi tőkénél, a külföldit pedig teljesen elriasztja.

A megoldás egyik kulcsa az állam kijózanodásától várható Becsülhessék meg egyenlő mértékben minden munkaforrás és már ez el is sok szilipet huzunk föl a pénzforgalom rendes folyása előtt. Jöjjön vissza ezáltal az erkölcs is az üzlet terére, mert a bizalmatlanságnak belső okai között legelső helyen az a sok törvénytelen költség áll, mellyel az üzletek sima menetét mindenfelé kenni kell. Ha a külföld látja, hogy itt az üzletmenetek erkölcsössé váltak, akkor bizonyára nem marad el az a várt 1—2 milliárdnyi külföldi hitel sem, amely egyedüli eltüntetője lesz a pénzhiánynak. Mert igazság az, hogy soha semmitéle fedezet nélküli új bankjegykibocsátás a pénz szűkén nem segít, mert az csak a drágulás megteremtésére volt jó. Az áruk általános, Európa szerie tartó emelkedését a pénzhiány hetedik okozójaként emlegetik a közgazdászok.

• Valuta jegyzések.

Bukarest, 1922. November 7.

1 dollár	— — =	162 —	Leu
1 angol font	— =	712 —	"
1 francia frank	=	11.35	"
1 svájci frank	— =	29.75	"
1 olasz líra	— =	6.85	"
1 cseh korona	=	4.82	"
1 szerb dinár	— =	2.42	"
100 német márka	=	3.32	"
100 magyar korona	=	6.37	"

A májmétely

többé nem pusztítja a juhokat és szarvasmarhákat,

meit a **„DISTOL“** ezen

betegséget 4—5 nap alatt biztosan gyógyítja. Kivánatra ajánlattal szolgál és megrendeléseket azonnali szállításra átvesz a főlerakat Erdély és Bánát részére

Gergely Ferenc Utóda cég

drogueriája. Cluj-Kolozsvár, Piața Unirei No. 21. (Volt Mátyás király-tér).

Lerakatok: „Gea“ Krayner Drogueria R., t. Temesvár. Hiet és Társa chem. laboratorium Szászsebes. Dr. Guttmann Béla gyógyszer-tára Szatmár. Krafft és Herbert Drogueria Brassó.

MULATTATÓ

Egy éjszakára.

Az ég
 Felhőlen, tiszta kék.
 Csend honol most a nagyvilágon,
 Alszik a földkerék.
 Mint egy tündérbéka szőtte álom.
 Olyan e kép.
 Az élet mégis, mégis csak szép.
 S én is úgy szeretnék még élni,
 Érezni még:
 E ragyogó csillag-világnak
 Sokáig az igézetét.
 Egy rövidke perc nyugtot se hágy
 Úgy ösztökél e vágyódás,
 Pedig érzem, hogy: hiú vágy.
 Mert itt lessz nemsokára már
 Az a leghosszabb éjszaka,
 Amire nem jön virradás:
 A vég.
 És ahogy nézem ezt a szép,
 Ragyogó, fényes éjszakát,
 El-el hallgatom lelkemnek
 Vágyódva feltörő szavát:
 Még élni... még...

Iff. Hary Márton.

A nagy eff.

Valamelyik inséges esztendő után történhetett, hogy a gazdák összeadták egy-egy véka gabonát és fölrakták az iskola padlására. Innentől kezdve, akinek télen vagy tavasszal elfogyott a kenyere, a közös gabonából vett kölcsön. Most is így van. A kölcsönt csapva adják; tetézzve kapják vissza. Amit a csapófa levész a vékáról, az a kamat. Hát ez a mi takarékpénztárunk.

Szent Mihály napján van a közgyűlés. Akkor az iskola tájéka jövő-menő emberekkel népesül meg. Ki egy zsák gabonát hoz a hátán, ki felet. Törlesztenek vagy egészen is kifizetik az adósságot.

Csak az egy Tóth Antal jön türes zsákkal. Mindenki tudja, hogy ezt a nyáron a jég csufolta meg. Ő az egyedüli, aki nem biztosított. Majd bizony, — mondotta — két forintot adjak a cekurálásért; eddig se bántott a jég, ezután se bánt. — És megitta. Persze, mikor a jég lecsördült az égből, ugyancsak hajigálta az udvarra a baltát, meg minden éles szerszámot, de a jégcső nem lődött el attól.

A kisbíró kiméri neki a két véka búzát, három véka rozstot. Én addig az írást készítem meg:

Alólírott két véka búzát, meg három véka rozstot vettem kölcsönbe a község magtárából. Egy év múlva megadom.

Ezt alá kell írni. Többnyire keresztjegyet írnak. Van olyan, aki azt sem ír, csak éppen megérinti a tollszárát, aztán én írok helyette. Ez az érintés szent; az illetőnek a lelke átszáll a tollba és benne van, amíg a nevét leírom. Soha nem volt arra eset, hogy valaki megtagadott volna ilyen aláírást.

Tóth Antal eddig szólanul és lehangoltan állott az emberek között. Széles, bölényszerű arcán látszott, hogy megalázottnak érzi magát. De ahogy odatámasztják a zsákját a falhoz, fölemeli a fejét. Körülpillant és azt mondja kevélyen:

— Aláírom a nevemet.

Valami tíz ember iib láb és beszélget az iskolában. Ezek most mind elhallgatnak. A kisbíró is beledöfi a lapátot a gabonahalomba és a pipáját elővonva, közelebb jön az asztalhoz. Lássuk no. Bizony még kitudódik, hogy Tóth Antal írástudó ember.

Odatolom a papirost Tóth Antal elé. A tollat is megmártom és odanyujtom neki.

Tóth Antal ünnepi mozdulattal veszi át a tollat. Az ünnepi mozdulat alatt azt értem, hogy már a levegőben előre hozzáilleszti az ujjait. Aztán meg úgy tartja, mintha szivar volna.

A papirosra néz.

— Hogy ülök le, — mondja — állva nem tudok.

Ott hagyom a széket. Leül. A bajuszát végig simítja. A két könyökét az asztalra teszi.

— Hova irjam? — kérdi a dologhoz illő komolysággal.

— Ide, — mondom — az aljára.

Megmártja a tollat nagy óvatosan és a tollnak a hegyére pislog. Hogy mit néz rajta, nem tudom. Ugy látszik, a tintacseppet nézi. Egy olyan mozdulattal, aminővel az ázott kalapot szokták megsuhintani, leföccsenti a tintát oldalt a padlóra, aztán megint neki könyököl és lassan, vigyázva, a papirosban megakadozva leír egy vastag kamóju meredt nagy T betűt. A szárát aluról fölnek huzza és egy pindurka pántlikát csinál rá. Az így megmunkált hórihorgas betűvel megalégedettnak látszik. Föl is veszi a pipáját; egyet szippant és újra leteszi. Az ő betű hasonlóképpen lesikerül. Igaz, hogy a T betűhöz képest olyan piciny, mint a toronyhoz képest a templomablak; és semmi összetartozandóság nem mutatkozik a kettő között, de azért jól van az. Fodor András egy aujnya szóval és fejbiccentéssel fejezi ki rá az elismerését.

A pipák meg az arcok figyelemmel hajlanak az asztal fölé. Tóth Antal azonban mintha észre se venné;

harmadik etint egy kanyarit megseccsen belé a kalamus.

No, de meg is áll. Néz. Vakarószik egyet. Megmártja, kiföccsenti a tollat. Szintelen szemei rámednek a papirosra. Ujra márt, meg újra föccsent és újra néz, anélkül, hogy tovább írna.

— No, — fakad ki erre a bakter, — ha a végömet érzöm, kendet hívom el végröndölet írnya.

— Ha addig be nem áll valahova íródiáknak, teszi hozzá az Istenes.

Tóth Antal belevörösödik a nagy gondolkozásba. A homlokán kesze-kusza ráncok torzolódnak össze.

— Szentje ne légyön, — a tollat mérgesen lecsapva — elfelejtöttem a nagy efföt.

Azzal fölkel és úgy elporzik az iskolából, mint a zivatar.

Ugy október vége felé történt, hogy Burucz András megbizta a Fodort, hogy ha már a városba megyen, hozzon a fiának egy ábécés könyvet, a feleségének meg valami orvosságot, ostyát is hozzá, meg azonkívül a hordók kifüstölésére Islógot.

A Fodor meg is jön este. Rakja a könyvet meg az orvosságot az asztalra.

— Hát az Islóg? — kérdi Burucz András.

— Tyü, az áldóját, — feleli Fodor föllebb taszítva a homlokán a kalapját, — úgy elfelejtöttem én azt, mint Tóth Antal a nagy efföt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cs. S. L. Szilágyi. Ami figyelmünket sem kerülte el a mult napok egyikén a lapok hasábjain az új adózási rendszer életbe léptetésére vonatkozó hír, amely rendszer a pénzügyöri szolgálatot feleslegessé tenné és ennél fogva azokat fel is oszlatná. Kérdőzködésére most illetékes helyen tudakozódtunk a kérdés mibenlétéről. Azt a felvilágosítást kaptuk, hogy az egész kérdés jelenleg még csak a megbeszélés stádiumában van, amelyből nem egyhamar lesz kötelező rendelet. De mivel a regátban a pénzügyöri intézményt nem ismerik s miután eddig az volt a szokás, hogy az egységesítés tekintetéből inkább megszüntetik az évtizedeken át kipróbált és bevált intézményeket ahelyett, hogy azokat ott is bevezetnék, nagyon valószínűnek tartjuk, hogy a pénzügyörséggel is így fognak eljárni. Amí a másik pénzügyörségnek a behajtott bírságból való részesedését illeti: erre nézve azt a felvilágosítást kaptuk, hogy az 1921. év április elsejétől 1922. év április elsejéig az Igazgatóságnál e tekintetben felgyült iratokat a bírság kiutalványozása végett felterjesztették a kolozsvári pénzügyi vezérigazgatósághoz. Hogy mikor lesz ebből jutalék? arra nem kaptunk felvilágosítást. — B. E. Ördögkeresztur. Kedves, biztató sorait melegen köszönjük, az abban foglalt tanácsot megszíveljük. A Naptárak kellő időben ott lesznek. — V. András. Korond.

Kérésére a kolozsvári Nemzeti Kaszinó alapszabályait postán címére elküldtük. Ez azonban csak irányadó lehet; az ott való viszonyokhoz megfelelőleg kell átdolgozni. Használat után kérjük visszaküldeni. — S. M. Tartolc. Előfizetése 1923 június 15-ig rendben van. A Naptárt küldjük. — K. F. Egyelőre tanuljon, fejlessze izlését, nyelvbéli készségét. Ezek a küldeményei nem közölhetők. — P. I. Temesvár. Címére mint legalkalmasabbat mai napon elküldtük Benedek Elek által írt „Petöfi életrajzát.” — B. F. Kolozs. Elmaradt számokat postára tettük. Előfizetése 1922 december 31. rendben van. — B. A. Ielkész urnak Barczaujfalu. A három új előfizetőt bevezettük. Részükre a lapot küldjük. Köszönet. — K. G. Az egyházközségek hiveinél mindenütt a régi hagyományos szellemben nyilvánult meg a vágy, hogy az elvitt harangokat ujjal pótolják. Természetesen ennek az lett volna a helyes megoldása, ha az egyházak vezetői: az esperesek és a központok teljes tájékozódással siehettek volna a megrendelést előmozdítani. Az üzleti életben ez nehéz feladat volt, mert a harang beszerzésének eshetősége nagyon változók voltak és a hivek kívánsága is sokféle. Ma már minden vidéken egyik vagy másik községnek van valamelyes tapasztalata, amit nem lehetett utbaigazítással pótolni. Ezt akarjuk mi is összegyűjteni. Bucurestben a harangöntőknél Tökés Ernő esperes szivesen közbenjár (Strada Voda Stirbeiu 9.). Az egyházi lapokban is található néhány cím. A teljes névsort még nem sikerült megszerezniünk, később közöljük.

Iskolai használatra a közoktatásügyi vezérigazgatóság által engedélyezett térképek közül eddig megjelentek és kaphatók:

Brassó	megye 10 Leu.
Fogaras	14 "
Kolozs	16 "
Maros-Torda	16 "
Udvarhely	14 "
Alsófehér	16 "
Torda-Aranyos	16 "
Szolnok-Doboka	16 "
Besztercze-Naszód	14 "

a „Minerva” Részvénytársaságnál
Kolozsvár, Str. Reg. Maria No. 1.

Állami és magánhivatalokban, ügyvédi, közjegyzői, körjegyzői irodákban nélkülözhetetlen. :-: :-: :-:

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉBEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.